

**ТЕМА:
ОСНОВНІ
ВІДОМОСТІ ПРО
ГЕРМАНСЬКІ
МОВИ**

ОСНОВНІ ПИТАННЯ

- *Предмет та цілі «Германського мовознавства»*
- *Місце германського мовознавства у циклі гуманітарних дисциплін*
- *Індоєвропейська мовна сім'я*
- *Сучасні й давні германські мови*
- *Індоєвропейська прамова*
- *Прагерманська мова*

1. ПРЕДМЕТ ТА ЦІЛІ «ГЕРМАНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА»

Усе дососюрівське мовознавство перейняте ідеєю історизму. Сама лінгвістика розумілася як історія мови, хоча охоплювала й інші аспекти. Мову аналізували у діахронії, хоча лише синхронний аналіз (структурна лінгвістика, прагмалінгвістика, лінгвістика тексту, когнітивна лінгвістика), що витіснив по

історичне мовознавство, не є абсолютно вірним. Лише синхронний аналіз робить пізнання мови неповним, приблизним, умовним. Щоб знати і розуміти сучасні тенденції, необхідно мати уяву про історичні основи.

Вивчення історичних особливостей мови дає відповіді на питання:

Чому? (існують такі форми);

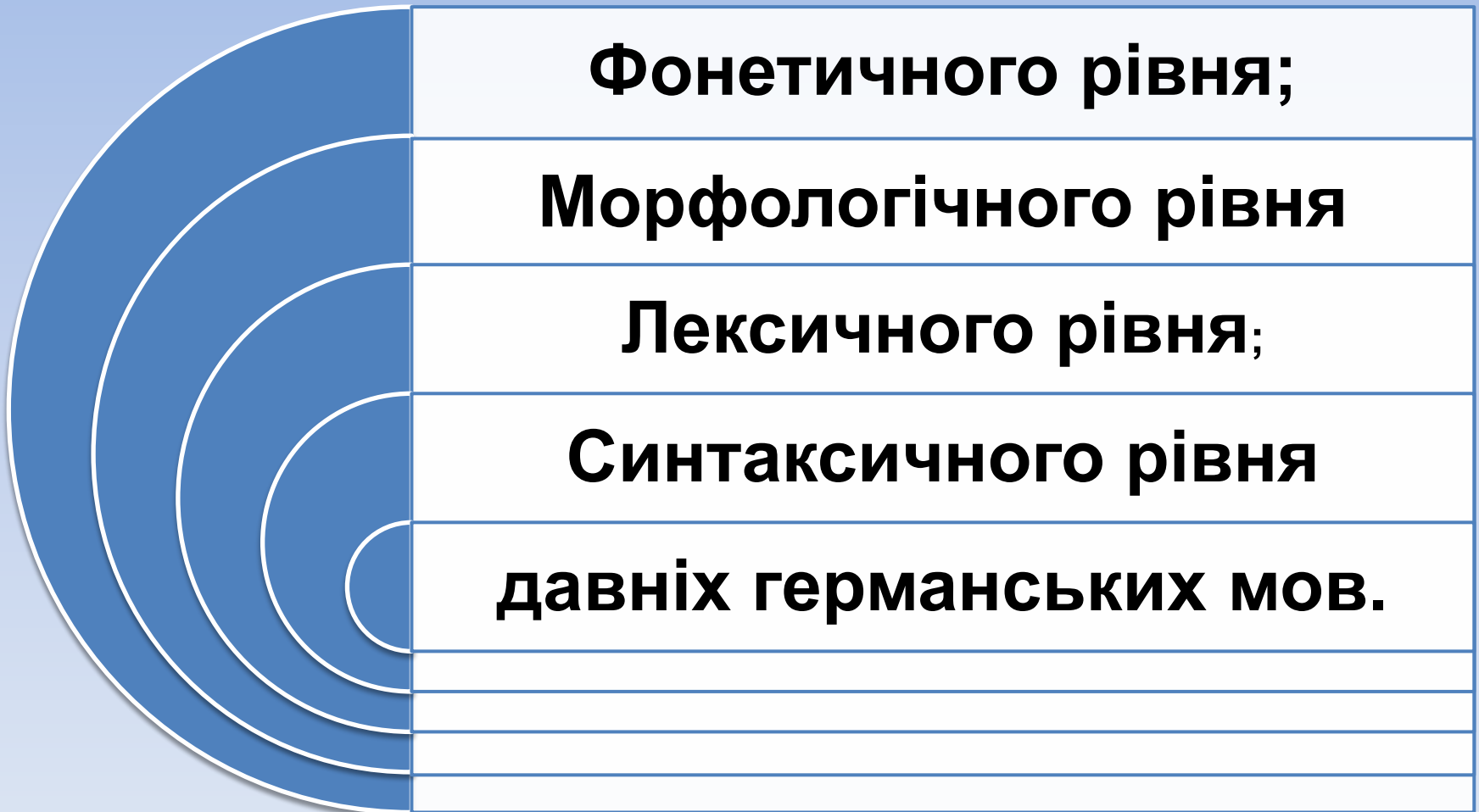
Як? (зникають і виникають категорії);

На скільки? (споріднені мови можуть різнитися);

Де і коли? (виникали перші зміни);

Хто? (які народності впливали на мову, роль запозичень)

Курс розкриває специфіку еволюції:

2. Місце германського мовознавства у циклі гуманітарних дисциплін

Германське мовознавство пов'язане із великою кількістю дисциплін гуманітарного циклу та лінгвістичними дисциплінами, зокрема:

- історія;
- мовознавство;
- археологія;
- культурологія;
- діалектологія;
- фонологія;
- лексикологія;
- антропологія тощо.

3. Індоевропейська мовна сім'я

Індоевропейські мови утворюють одну із найбільших мовних сімей у світі.

Помаранчевий: країни з більшістю ІЄ мовців.

Жовтий: країни в яких ІЄ мова меншості має офіційний статус

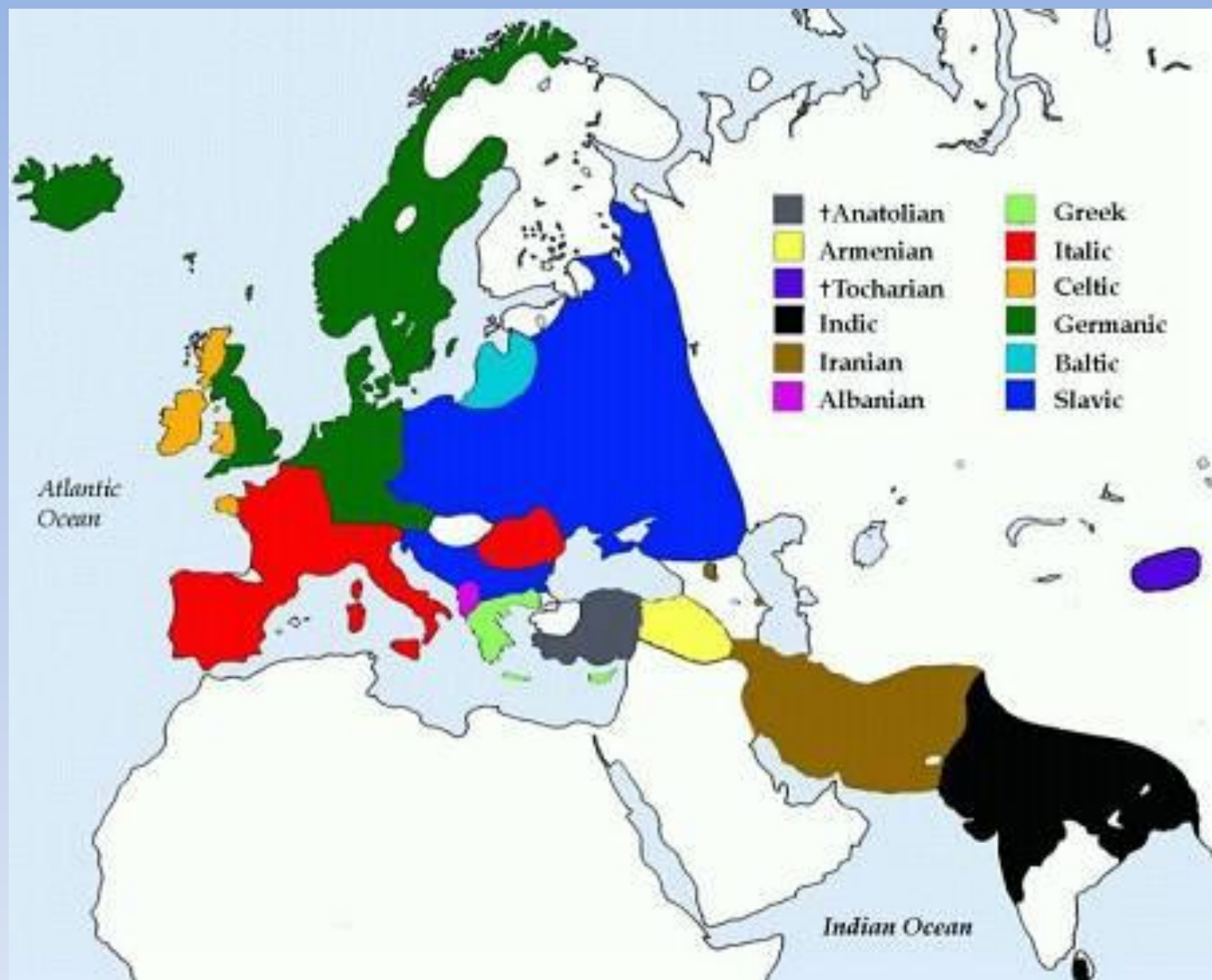
Індоєвропейська мовна сім'я

ЖИВІ:

індійська;
іранська;
балтійська;
слов'янська;
кельтська;
германська;
італьська;
албанська;
грецька;
вірменська

МЕРТВІ:

анатолійська;
тохарська;
фракійська.

Науковці намагаються встановити риси спорідненості мов, розділивши ІЄ мовну сім'ю на 2 підгрупи:

centum (західний ареал: італьські, кельтські, грецька, венетська тощо);

satem (східний ареал: слов'янські, балтійські тощо).

Специфіка історичної еволюції дозволяє стверджувати, що германські мови мають риси обох груп, що пояснюється міграцією індоєвропейців та контактами з іншими племенами.

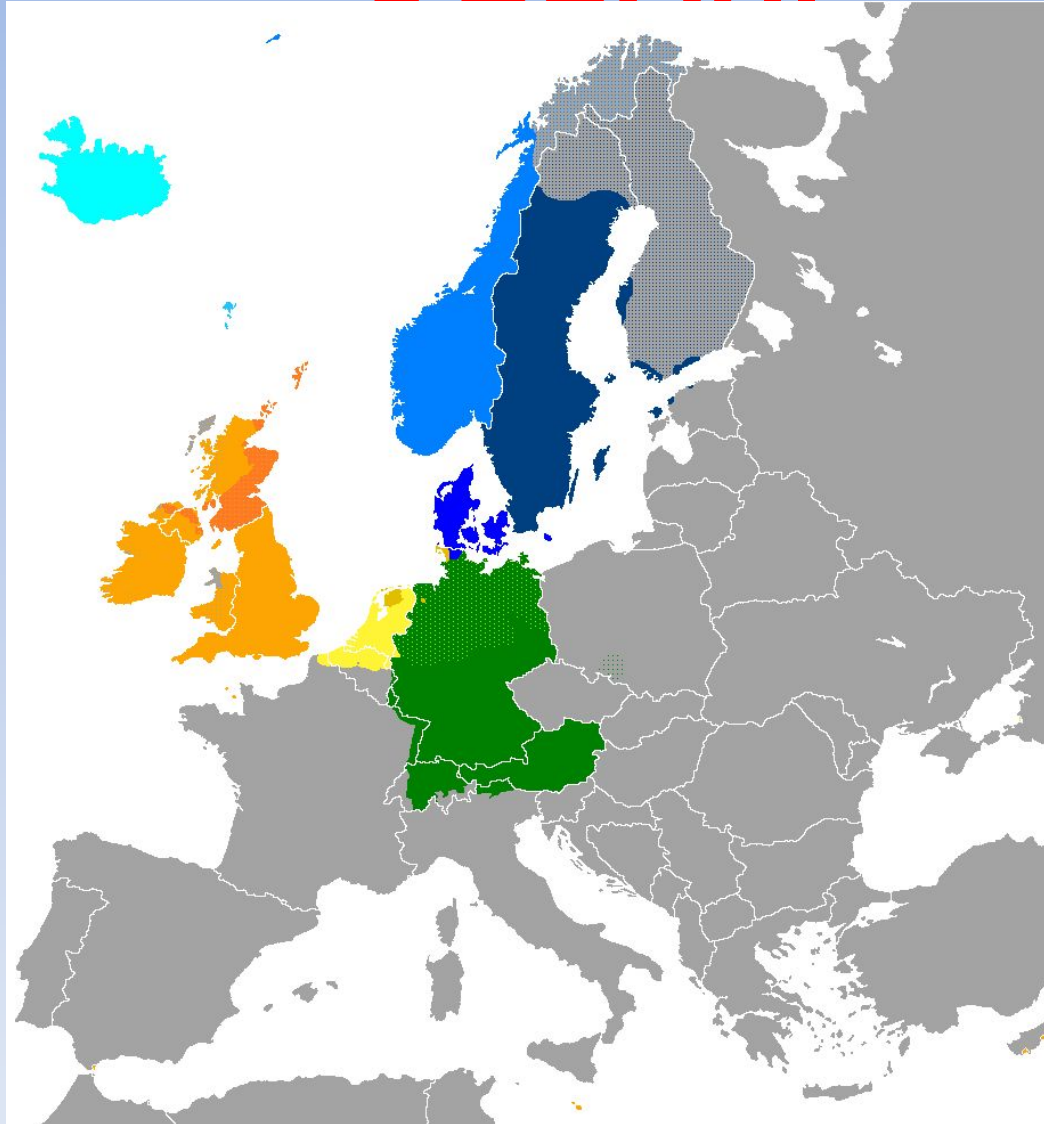
Генетично германські мови є більш спорідненими з **балтійськими та слов'янськими**, але **актуально** у прецесі міжкультурної комунікації германські мови зблизилися з **романськими та кельтськими**.

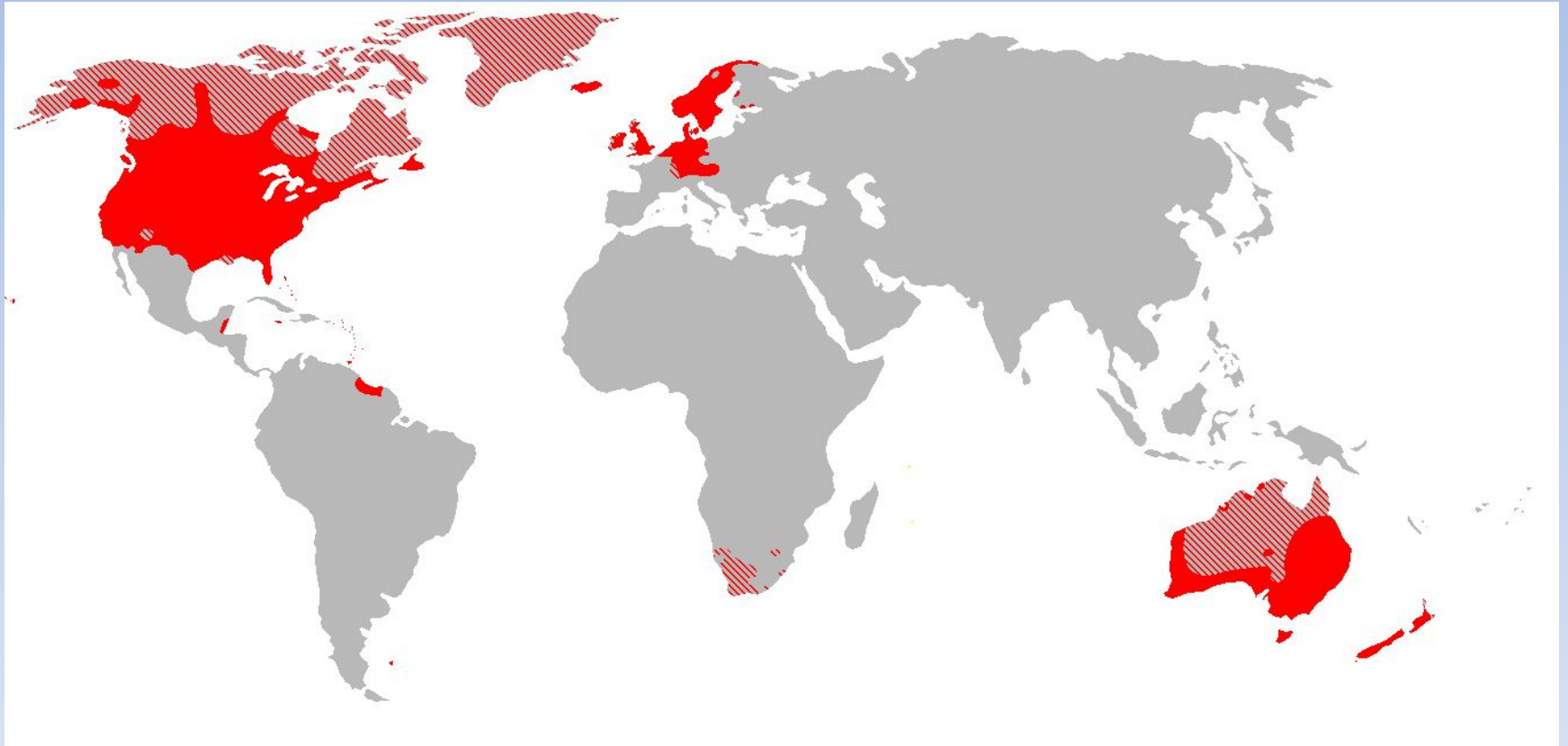
4. Сучасні й давні германські мови

Західна підгрупа	Північна (скандинавська) підгрупа	Східна підгрупа (мертві)
англійська, німецька, нідерландська, фламандська, фризька, ідиш, африкаанс, люксембурська	східноскандинавські: датська, шведська, західноскандинавські: норвезька, ісландська, фарерська	готська, вандалська, бургундська, гепідська тощо

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ В ЄВРОПІ

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ В СВІТІ

Писемність германців

- **Готська мова** посідає особливе місце, оскільки її пам'ятки датуються IV століттям. Єпископ Вульфїла переклав Новий Заповіт готською, розробивши власну систему письма.

Пам'ятки інших мов включають:

- *давньоанглійська (VII століття);*
- *давньоверхньонімецька (VIII століття);*
- *давньосаксонська (IX століття);*
- *давньофризька (XIV століття);*
- *давньоісландська (XII століття);*

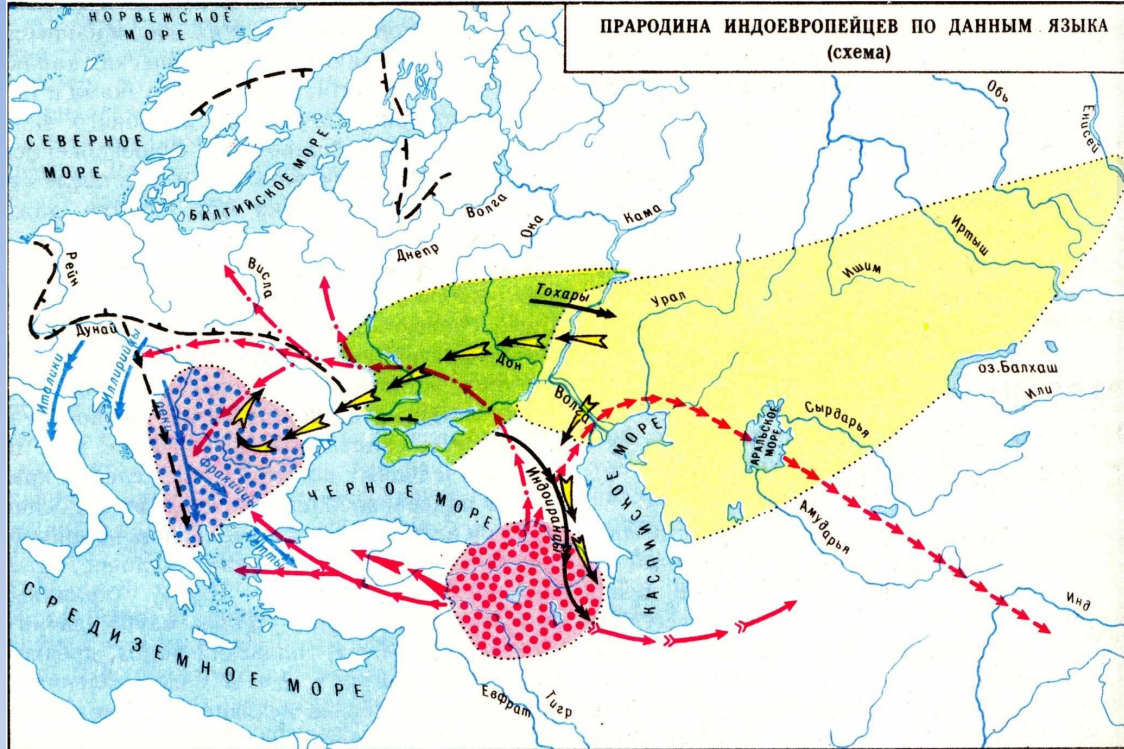
5. *Індоєвропейська прамова*

За допомогою **порівняльно-історичного методу (ПІМ)** вдалося реконструювати основні риси фонетичної і граматичної будови **гіпотетичної мови**, якою розмовляли численні племена. Ця мова отримала назву **індоєвропейська прмова**, або **мова-основа**. Території первісного розселення індоєвропейців прийнято називати **прабатьківщиною**.

ПРАБАТЬКІВЩИНА

- Балкани (поширений колісний транспорт);
- Мала Азія (велика кількість запозичень із семітських мов);
- область між Волгою і Південним Уралом (поширений видобуток бронзи);
- степи України (приручили коня).

ПРАРОДИНА ИНДОВЕРОПЕЙЦЕВ ПО ДАННЫМ ЯЗЫКА
(схема)

Прародина индоевропейцев по мнению сторонников ее локализации в Центральной Европе

Направление экспансии индоевропейцев в Центральной Европе

Прародина индоевропейцев по мнению сторонников балкано-дунайской локализации

Направления ранних миграций индоевропейских племен

Территория, в пределах которой некоторые ученые локализуют прародину индоевропейцев в IV—III тысячелетии до н.э.

Направления миграций индоевропейцев в IV—III тысячелетии до н.э.

Вариант южно-русской прародины индоевропейцев в IV—III тысячелетии до н.э.

Направления миграций индоевропейцев в IV—III тысячелетии до н.э.

Возможное расположение прародины индоевропейцев согласно восточно-анатолийской теории

Предполагаемые направления миграций индоевропейских племен

Анатолийские племена

Греческие племена

Иранские племена

Часть индоарийских племен (древнеиндийские племена)

Европейские группы индоевропейцев

6. Прагерманська мова

Поступовий багатостолітній розпад ІЄ мовної спільноти тривав багато століть, що супроводжувалося численними міграціями. Таким самим затяжним був і розпад праіндоєвропейської мови. Відбувалося постійне зіткнення, змішання, асиміляція різних племен, їхні діалекти також зазнавали змін.

Припускається, що германці відокремились в окрему мовну спільноту у приблизно **1200 році до н.е.** Цю мову прийнято називати **прагерманською**. Прагерманський період передував розпаду мови на діалекти, які згодом розвинулись у самостійні мови.

Періоди розвитку прагерманської мови:

- 1) ранньогерманський** (1200-500 р. до н.е.) характеризується рухомим музичним наголосом;
- 2) пізньогерманський** (500 р. до н.е. – початок н.е.) характеризується динамічним фіксованим на першому складі наголосом, зсувом приголосних.

Прабатьківщина германців

Як і прабатьківщина індоєвропейців, визначення точної прабатьківщини германців є дискусивним питанням.

Археологія, історія, порівняльне мовознавство дозволяє стверджувати, що прабатьківщиною германців був **південь Скандинавського півострова**. До приходу індоєвропейців ця територія була заселена неіндоєвропейськими племенами, що займалися скотарством і землеробством. У результаті асиміляції двох племен утворилася **германська спільнота**, їхні мови змішалися.

EUROPE

Відносини між прибульцями (ІЄ-цями) і автохтонними арктичним племенами відображено в германській міфології, що дає підставу стверджувати, що племена змішалися і сформували єдиний етнос. Така теорія змішання ІЄ і неІЄ етносів отримала назву «**теорія субстрату**».

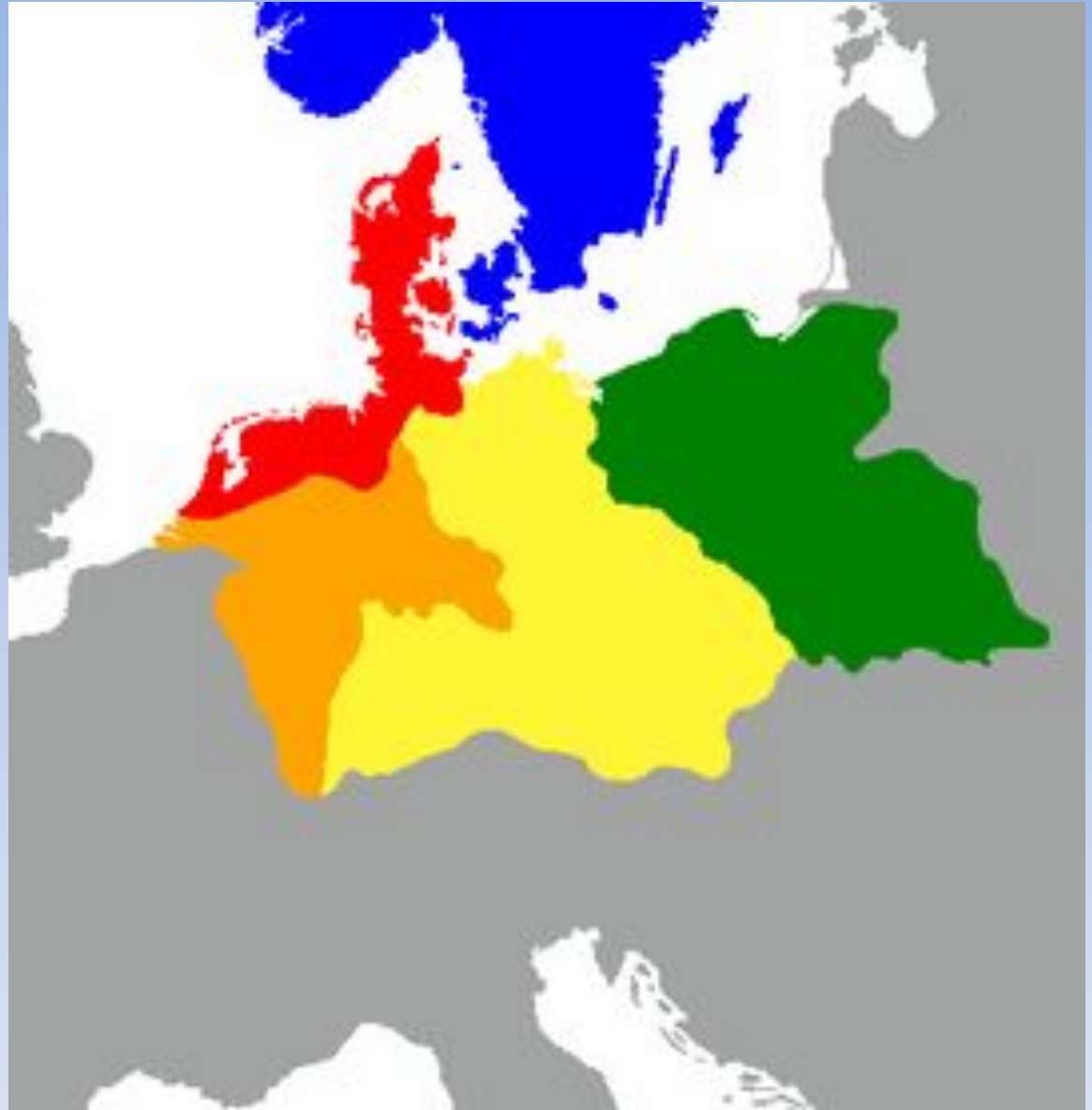
Субстрат – це мова-«підшар», на яку накладається інша мова у процесі змішування мов (французька – романська мова із кельтським субстратом).

Суперстрат – мова, що нашаровується на мову корінного населення (болгарська – слов'янська мова із тюркським суперстратом).

Адстрат – мова взаємодії і взаємовпливу двох мов, що перебувають у сусідстві (взаємодія балканських мов).

Між 1200 і 800 рр. до н.е. прагерманці проживали на території **Скандинавії, Ютландії, узбережжі Балтійського моря**. Потім почали просуватися на південь. У результаті постійних міграцій германці розподілилися на:

- інгвеонів (узбережжя Північного моря);
- іствеонів (рейно-візерські германці);
- герміони (приельбські германці);
- гіллевіони (скандинавські германці),
- східні германці (між Одером і Віслою)

- інгвеонів (червоний);
- іствеонів (оранжевий);
- герміони (жовтий);
- гіллевіони (синій)
- східні германці (зелений)

На основі **інгвеонських** діалектів англів, саксів, ютів виникла **англійська мова**.

Герміони (свеви, маркомани, квади, лангобарди, алемани, гермендури) поступово пересувалися на південний захід. На основі деяких із цих діалектів виникла **німецька мова**.

На основі діалектів **салічних франків** при взаємодії **фризами й саксонцями** сформувалася **нідерландська мова**.

Із діалектів **гіллевіонів** виникли **скандинавські мови**.

Східні германці змішалися з іншими народами й **зникли**.

Запитання

- 1. Що вивчає предмет «Вступ до германської філології»?***
- 2. З якими предметами пов'язаний?***
- 3. Індоевропейська прамова?***
- 4. Прагерманці?***
- 5. Теорія субстрату?***

Домашнє завдання

1. Нанести на контурну карту території прабатьківщин індоєвропейців і германців.
2. Нанести кордони усіх держав Європи, що спілкуються германськими мовами.
3. ПІМ (хто, коли, чому, публікації, роль і науці, Вільям Джонс)
4. Пам'ятки давньогерманської писемності
5. Реконструкція форми і значення слова
6. Причини мовних змін (лінгвальні та екстралінгвальні)
7. Ізоглоси. Види, приклади.
8. Вивчити всі германські, романські, слов'янські мови.

**Tack för er
uppmärksamhet!**